

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Гарант освітньої
програми
проф. Давидова І.О.**

_____ 2019 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Проректор з
навчальної роботи
Сташевська І.О.**

_____ 2019 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«МЕНЕДЖМЕНТ ЗНАНЬ»

**Освітньо-наукова програма — Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа**

Спеціальність — 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь знань — 02 Культура і мистецтво

Ступінь вищої освіти — доктор філософії

Харків - 2019

Силабус склала:

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри інформаційної, бібліотечної та
архівної справи Давидова І.О.

Силабус затверджено на засіданні кафедри інформаційної,
бібліотечної та архівної справи,
протокол № від « » _____ 2019 р.

Завідувач кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної
справи, доктор наук із соціальних комунікацій,
професор _____ Давидова І.О.

Силабус затверджено на засіданні групи забезпечення
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»,
протокол № від « » _____ 2019 р.

Голова групи забезпечення
д.соц.ком., професор _____ Давидова І.О.

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Менеджмент знань
2	Викладач	Давидова Ірина Олександрівна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	Idavydova1@ukr.net
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	3
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	20/20
9	Самостійна робота (год.)	60
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	120
13	Види поточного контролю	поточне опитування, реферат
14	Вид підсумкового контролю	екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Менеджмент знань» покликана допомогти аспіранту досягнути розуміння сутності процесів формування суспільства знань та інтелектуальної економіки, усвідомити особливості генерації та формування знань в інформаційному середовищі, навчитися їх застосовувати як в особистісній творчій діяльності для вирішення інтелектуального або практичного завдання, надання допомоги в прийнятті рішень, так і в професійній науковій діяльності. У процесі вивчення дисципліни аспіранти мають усвідомити сутність процесів трансформації знань у документно-комунікаційній системі суспільства. Окрім цього менеджмент знань як навчальна дисципліна покликана сприяти формуванню у студентів здібностей до аналізу та усвідомленого вибору в області знаннєвих стратегій, стратегій кодифікації та персоналізації знань. Її вивчення також допомагає досягти розуміння сучасних процесів розробки, впровадження, кодифікації, представлення та використання наявних відкритих знань.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Менеджмент знань функціонує і розвивається у нерозривному зв'язку як із багатьма суспільними науками (філософія (гносеологія), соціологія, економіка, психологія, педагогіка та ін.), так і з тими, що сфокусовані на проблемах інформатики, управління документно-інформаційними структурами, інформаційним виробництвом, підприємницькою та бізнесовою діяльністю. Зокрема, розгляд основних положень менеджменту знань базується на ресурсній теорії, теорії інтелектуального капіталу, теорії організаційного навчання та організації, що навчається. Розгляд основних положень менеджменту знань тісно пов'язаний з логікою, лінгвістикою, когнітологією, інформаційними технологіями, інноваційним менеджментом, сучасними тенденціями формування цифрового простору інформаційного суспільства. Особливо тісними є взаємозв'язки менеджменту знань саме з концепціями теорії соціальних комунікацій, комунікативним інжинірингом, когнітивною антропологією, комп'ютерними науками та штучним інтелектом. Першочергово мовиться про теорію соціальних комунікацій (інформаційно-аналітична діяльність, інтелектуальні та експертні системи, бази знань, соціальна взаємодія, соціальна когнітологія). Своєю чергою, здобутий аспірантами у ході вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент знань» є теоретичним підґрунтям подальшого вивчення на III (освітньо-науковому) рівні таких навчальних дисциплін як «Методологічні проблеми документології», «Сучасні проблеми архівознавства», «Управління інноваційними проектами», а

також при проходженні науково-педагогічної практики і підготовці науково-кваліфікаційних робіт (проведення дослідження та написання дисертаційної роботи).

2.3. Мета вивчення дисципліни – забезпечення набуття аспірантами ключових фахових компетентностей з володіння теоретичними і методологічними основами інтелектуальної економіки та суспільства знань як наукових напрямів, їх складовими та структурою, стратегіями поглиблення знань у галузі інформаційно-комунікаційних наук, фундаментальних та прикладних когнітологічних досліджень.

Її досягнення передбачає ознайомлення аспірантів із загальною парадигмою, концепціями та науковими напрямами менеджменту знань та прийомами використання методичного інструментарію цієї галузі в науково-дослідницькій діяльності майбутнього фахівця.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

1. розширити уявлення про предмет менеджменту знань, його співвідношення з іншими науковими дисциплінами інформаційно-комунікаційного циклу;
2. розглянути еволюцію та сутність концепцій менеджменту знань як наукового напрямку;
3. розглянути сучасну терміносистему менеджменту знань;
4. поглибити знання про феномени інформації та знань як інтегрованих об'єктів менеджменту знань;
5. узагальнити сучасні концептуальні підходи до класифікації знань;
6. розкрити сутність управління когнітивною діяльністю в документно-інформаційній сфері;
7. сформувані власний дослідницький досвід аспірантів щодо практичного застосування теорії, концепцій і методик управління знаннями як у процесі виконання дисертаційної роботи, так і в різноманітних сферах майбутньої професійної діяльності.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- вміння створювати нові цілісні знання;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність оперувати теоретичними знаннями у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп, експертами з інших галузей знань;
- здатність працювати автономно.

Професійні компетентності:

- здатність аналізувати проблематику та тенденції розвитку концепції управління знаннями в сучасному суспільстві;
- здатність самостійно та вільно орієнтуватися в базових концепціях розвитку суспільства знань;
- здатність застосовувати технології інженерії знань, включаючи отримання, представлення та моделювання знань;
- здатність виявляти індикатори готовності переходу до моделі розвитку, заснованої на знаннях;
- здатність класифікувати будь-які знання за сутнісними ознаками їх поділу на групи та види;
- здатність винаходити та апробувати моделі стратегічного управління знаннями.

2.6. Результати навчання.

Результати вивчення даної освітньої компоненти деталізують такі програмні результати навчання:

- застосовувати знання щодо визначення напрямів трансформації документно-інформаційних установ в когнітивному спрямуванні;
- застосовувати технології, орієнтовані на знання;
- виявляти і формалізувати знання документно-інформаційної установи;
- використовувати новітні веб-технології для опрацювання знань.
- здійснювати аудит інтелектуального капіталу документно-інформаційних установ і його складових.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента. У випадку не відпрацювання студентом усіх передбачених занять до екзамену він не допускається. Пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. В процесі спілкування необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних робіт, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

5 Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Форми контролю
Розділ 1. Концепція суспільства знань					
Тема 1. Суспільство знань: особливості формування в сучасних умовах 1. Предмет і завдання курсу, міжпредметні зв'язки. 2. Знання як база прогресу людства. 3. Наукове осмислення феномену знань.	Лекція	7, 8,14,20	2	7 балів	опитування на семінарі
Тема 2. Інформація і знання в глобальному суспільстві 1. Співвідношення понять інформація і знання. 2. Соціальна значущість знань. 3. Об'єктивовані форми людського знання.	Лекція, семінарське заняття	1, 3, 11,23	2	7 балів	опитування на семінарі

Тема 3. Форми функціонування знань в інформаційно-комунікаційному просторі соціуму 1. Дискурсивність знань 2. Текст як організована знакова система, що має зміст. 3. Наука як сукупність знань, об'єднаних в систему.	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття	2, 9, 17, 19	2/6	11 балів	опитування на семінарі
Розділ 2. Систематизація і управління знаннями					
Тема 4. Системи організації і передачі знань 1. Бібліотечні класифікації як засоби організації знань. 2. Міжнародний стандарт метаданих. 3. Технології передачі знань.	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття	6, 10, 18, 22	2/4	11 балів	опитування на семінарі
Тема 5. Управління знаннями як технологія комунікативного інжинірингу 1. Нематеріальні активи установи. 2. Етапи виявлення і формалізації знань установи. 3. Життєвий цикл управління знаннями	Лекція, семінарське заняття	8, 13, 15	2/6	11 балів	опитування на семінарі
Тема 6. Технологічні складові менеджменту знань 1. Складові технології управління знаннями 2. Упорядкування та управління знаннями глобальної мережі 3. Концепція корпоративних сховищ даних.	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття	4, 12, 17	2	7 балів	Реферат

Розділ 3. Трансформація документно-інформаційних установ в суспільстві знань					
Тема 7. Документно-інформаційні установи і технології, орієнтовані на знання 1. Менеджмент знань в бібліотеках. 2. IFLA і управління знаннями. 3. Роль документно-інформаційних установ як навігаторів знань у сучасних інформаційних потоках.	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття	5, 6, 18	4/4	11 балів	
Тема 8. Транскордонний міждисциплінарний транзит знань. 1. Загальнонаукові процеси обміну знаннями. 2. Цикли генерації та циркуляції знань. 3. Мозкові центри країн світу.	Лекція, семінарське заняття, практичне заняття	1, 7, 16, 21	4	7 балів	
Разом	60		20/20	60	

5. Тематика семінарських та практичних занять

Семінарське заняття №1

Тема: «Формування інтелектуальної економіки і суспільства знань»

Питання для обговорення:

1. Наукове осмислення феномену знань в працях Платона, Сократа, Ф. Бекона, Р. Декарта, І. Канта, Г. Гегеля.
2. Когнітивна концепція інформації (Ю. Шрейдер).
3. Класична (репрезентативна) і соціально-конструктивістська концепції знань.
5. Особливості формування економіки знань в сучасних умовах.

Література: 1, 8, 11, 19

Семінарське заняття №2

Тема: «Концепція інформаційної епістемології»

Питання для обговорення:

1. Проблема типологізації знань.
2. Особистісне знання.
3. Типи знань: явні і неявні знання, їх значення для особистості і установи.
4. Явні знання як об'єкт діалогових інформаційних систем.
5. Вербальні технології трансляції і асіміляції (засвоєння) знань.

Література: 3, 8, 9, 11, 14

Семінарське заняття №3**Тема: «Наукове знання як складова стратегічного ресурсу суспільства»**

Питання для обговорення:

1. Дані – інформація – знання.
2. Прикладні знання і їх трансформація в технології.
3. Сучасні засоби комп'ютерного надання знань.
4. Інтегральне співвідношення інформації і знань в комунікаційно-комп'ютерних мережах сучасного суспільства.

Література: 9, 19, 21, 22

Семінарське заняття №4**Тема: «Систематизація і управління знаннями»**

Питання для обговорення:

1. Системи організації знань: лексикографічні, інформаційно-пошукові, концептуальні.
2. Тезауруси. Концепція онтологій.
3. Пізнання як трансформація знань в дію.
4. Стратегія кодифікації та персоналізації знань.

Література: 5, 6, 9, 15, 18

Семінарське заняття №5**Тема: «Концепція спіралі знань»**

Питання для обговорення:

1. Установа, що навчається.
2. Когнітивні алгоритми прийняття рішень.
3. Управління знаннями: від отримання знань до створення нових знань.
4. Етапи створення знання: соціалізація, екстерналізація, комбінація, інтерналізація.

Література: 3, 8, 21

Семінарське заняття №6**Тема: «Інформаційно-технологічні рішення і продукти в управлінні знаннями»**

Питання для обговорення:

1. Семантичні технології управління знаннями.
2. Технології спільної роботи.
3. Технології візуалізації та масштабування.
4. Експертні системи.
5. Засоби підтримки прийняття рішень.

Література: 1, 6, 8, 9, 17

Семінарське заняття №7**Тема: «Менеджмент знань у бібліотеках»**

Питання для обговорення:

1. Семантичний веб та системи організації знань. Бібліотека 3.0.
2. Бібліотечні класифікації як засіб організації знань.
3. Інституційний репозитарій як когнітивний ресурс установи.
4. Бібліотечні лінгвістичні засоби для упорядкування знань в електронних бібліотеках і Інтернеті.
5. Бібліотечні ресурси з інтелектуальним доступом.
6. Бібліотечно-інформаційні фахівці як менеджери знань.

Література: 2, 4, 5, 6, 22

Семінарське заняття №8**Тема: «Транснаціональні мозкові центри»**

Питання для обговорення:

1. «Фабрики думки» Сполучених Штатів Америки.
2. Мозкові центри країн Європи.
3. Бібліометрична платформа Google Scholar – інтелектуальні напрацювання вчених.

Література: 7, 12, 19

Практичне заняття № 1.

Тема: «Засоби експлікації знань» 4 год.

Мета: Опанувати технологію змістовного аналізу наукового тексту.*Хід виконання:* Проаналізувати науковий текст як організовану знакову систему, що має зміст. Виокремити авторські оригінальні змісти з наукового тексту.

Література: 6, 19, 21

Практичне заняття № 2.

Тема: «Концепція управління знаннями як напрям наукових досліджень» - 4 год

Мета: Оволодіння когнітивними навичками аналізу тематики наукових досліджень.*Хід виконання:* Визначити складові концепції управління знаннями. За ключовими словами скласти перелік напрямів наукових досліджень цієї проблематики (з використанням бази даних дисертаційних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського).

Література: 1, 6

Практичне заняття № 3.

Тема: «Інструменти для опрацювання знань» 8 год

Мета: Оволодіти сучасними технологіями майндмеппінгу: створення діаграм, інтелект-карт, карт думок, карт пам'яті, ментальних або асоціативних карт.*Хід виконання:* Підготувати доповідь у вигляді інтелект-карти, яка має забезпечити баланс між імпровізованою мовою, і ясною, добре структурованою презентацією.

Література: 9

Практичне заняття № 4.

Тема: «Створення е-колекції».

4 год

Мета: Опанування навичок управління технологією упорядкування електронних ресурсів.*Хід виконання:* Скласти алгоритм формування матеріалів наукової електронної бібліотеки (на прикладі формування електронних фондів бібліотек та архівів відкритого доступу в НБУВ).

Література: 6

Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Інформаційно-когнітивна концепція знання (Е.П. Семенюк)	6
2	Рефлексія як спроможність людини оперувати знанням	8
3	Управлінський потенціал наукових знань	6
4	Дублінська ініціатива – міжнародний стандарт метаданих	6
5	Механізм комунікацій між утримувачами знань	8
6	Форми практичної реалізації управління знаннями: організація, що навчається; бібліотека знань; стратегічна обізнаність.	8
7	Роль бібліотек в інформаційному забезпеченні е-науки	8
8	Інформаційно-аналітична система «Бібліометрика української науки» в українському сегменті Інтернет	10
Разом:		60

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- 1) взаємодія, вступ у комунікацію, здатність бути зрозумілим та толерантно ставитися до інших думок в ході доповідей на семінарських заняттях, диспутів, бесід, командних проєктів;
- 2) знання, розуміння та дотримання етичних принципів професійної діяльності інформаційного фахівця в ході тестування, поточного опитування, моделювання практичних професійних ситуацій;
- 3) пояснення та прогнозування розвитку інформаційно-когнітивних концепцій знань – поточне опитування, екзамен;
- 4) демонстрація когнітивних навичок аналізу тематики наукових досліджень – завдання на лабораторному обладнанні, в мережевому середовищі тощо;
- 5) демонстрація соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності – презентації та виступи аспірантів на наукових заходах, групова дискусія;
- 6) здійснення експлікації знань – наскрізні проєкти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Менеджмент знань» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Змістовий модуль 1 Теми 1-3	Змістовий модуль 2 Теми 4-6	Змістовий модуль 3 Теми 7-8	Підсумковий контроль (екзамен)
30%	30%	20%	20%
8 тиждень		16 тиждень	Екзаменаційна сесія

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	підручники	1-8
2.	силабус	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**Основна література:**

1. Горовий В. М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс : монографія / В. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НВЦ НБУВ. – 2010. – 356 с.
2. Давидова І.О. Роль знання в процесі організації бібліотечної діяльності // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. праць Вип. 53. – Х.: ХДАК, 2018. – С. 39-48.
3. Ильганаева В. А. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь – справочник / сост. В. А. Ильганаева. Харьков : КП «Городская типография», 2009. 392 с.
4. Копанева В. О. Наукова бібліотека: від е-каталогу до е-науки // Бібліотекознавство. Документознавство, Інформологія. 2016. – №3. – С. 4–10.
5. Костенко Л. Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – №1. – С.23–28.
6. Лобузін К. В. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія. – К., 2012. – 252 с.

7. Сенченко М., Гастинщиков В. Мозкові центри країн світу. – Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. – 278 с.
8. Сучасні концепції менеджменту: навч. посібник / за ред. Л. І. Федулової. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.

Допоміжна література:

9. Алексеева Н. Ю. Человеческое знание и его компьютерный образ. – М. : ИФРАИ. – 1993. – 217 с.
10. Асеев Г. Концепція електронного сховища даних // Вісн. Кн. палати. 2009. – № 2. – С. 28–30.
11. Блюменау Д. И. Информация – Сознание – Интуиция – Творчество. Ч.1 // Науч. и техн. б-ки, 2004. – № 11. – С. 5–16.
12. Гринев Г., Дремова Ю. Развитие персонала организаций на базе технологий управления знаниями // Проблемы теории и практики управления. – 2006. – № 7. – С. 120–126.
13. Каныгин Ю. М., Яковенко Ю. И. Введение в социальную когнитологию. – К. : Наук, думка. – 1992. – 108 с.
14. Каныгин Ю. М. Основы когнитивного обществознания (Информационная теория социальных систем). – К. : Укр. акад. Информатики. – 1993. – 236 с.
15. Когнитивная наука и интеллектуальная технология : реф. сб. / Отв. ред. А. И. Ракитов. – М. : ИНИОН. – 1991. – 228 с.
16. Лазаревич А. А. Информационно-когнитивная концепция знания и ее статус в коммуникативной культуре современного общества // Наука 21 века: консолидация в условиях системных социально-культурных трансформаций: коллективная монография. – Харьков : «Міськдрук», 2017. – С. 87–117.
17. Лелюк В. А. Информационные системы с базами знаний : учебно-методическое пособие. – Харьков: ХНАГХ. – 2005. – 60 с.
18. Остапов А. И. Библиотечная инженерия знаний // Библиография. – 1996. – № 6. – С. 16–24.
19. Полани М. Личностное знание. – М. : Прогресс. – 1989. – 344 с.
20. Тарапанова К. Интеллектуальное общество и информационный работник : требования и возможности // Междунар. форум по информ, и докум. – 2000. – Т. 25. – М. – С. 24–30.
21. Трофимова Л. А. Управление знаниями. Учебное пособие. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ. – 2012. – 77 с.
22. Фокеев В. А. Природа библиографического знания : монография. – М. – 1995. – 352 с.
23. Юзвішин І. Й. Інформаціологія або закономірності інформаційних процесів та технологій в мікро- та макросвітах Всесвіту / Пер. з рос. С. І. Зайцева, 4-е вид., випр. – Луганськ. – 1999. – 203 с.

Інтернет-ресурси:

1. Харківська державна академія культури: <http://c.ac.kharkov.ua>;
2. Національна бібліотека України В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://www.korolenko.kharkov.com>;
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого: <http://www.nplu.org>.
5. Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
6. Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
7. Електронні підручники онлайн — <http://chitalka.info/psy.html>.
8. БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.
9. Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
10. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.